

Esriest. foto 94 / 12.4.1991

M

LAIHIA (KIIMAKANGAS) KALLIOLAAKSO
HEMMINGIN TONTTI
P. Kankkunen 1990

SISÄLLYS

arkistotietoja	2
tiekarttaote	3
peruskarttaote	4
johdanto	5
sijainti ja topografia	6
Hemmingin tontin latomus	
kaivaustekniikka	6
havainnot	7
löydöt	7
lopuksi	7
negatiiviluettelo	8
dialuettelo	8
kuvataulut	10-13
kartat:	
yleiskartta	14
pintavaaituskartta	15
tasokartta	16

ARKISTOTIETOJA

Kunta: Laihia
Kylä: Kirkonkylä
Alue: Kalliolaakso
Kohde: Hemmingin tontti, kuuluu osana SKL 21
Tila: Havumäki 1:163, om. Harri Hemminki, os. Havutie, 66400
Laihia

Laihian kirkosta linnuntietä n. 1,3 km koilliseen

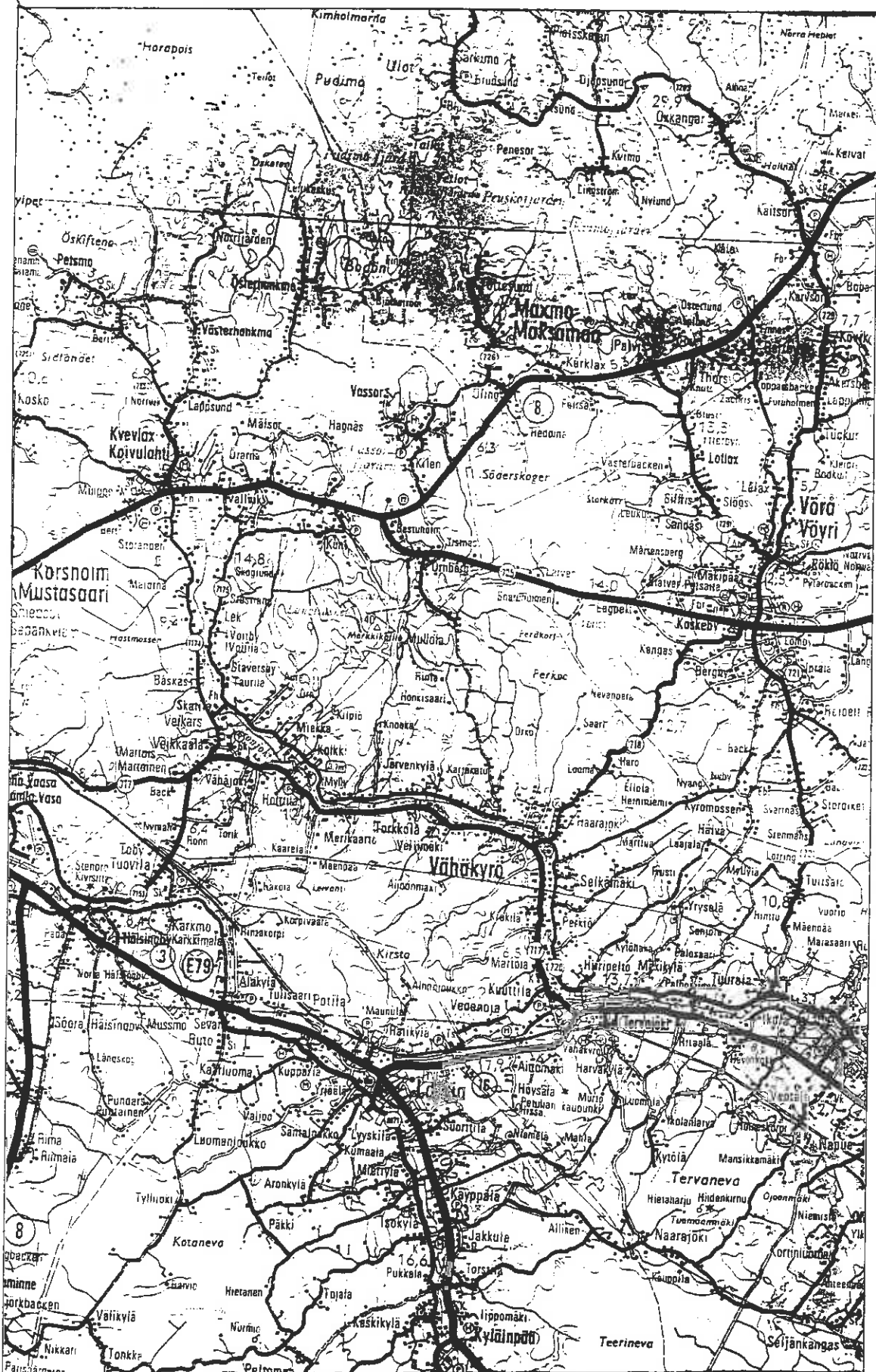
Peruskartta: 1333 04 LAIHIA
Koordinaatit: x = 6986 70, y = 1552 82, z = 20 m mpy

Aiemmat tutkimukset: kohde osa laajempaa kokonaisuutta - alueel-
la tutkimuksia: inventointi 1952
tarkastus 1967,1977,1985,1990
tutkimuksia 1935,1936

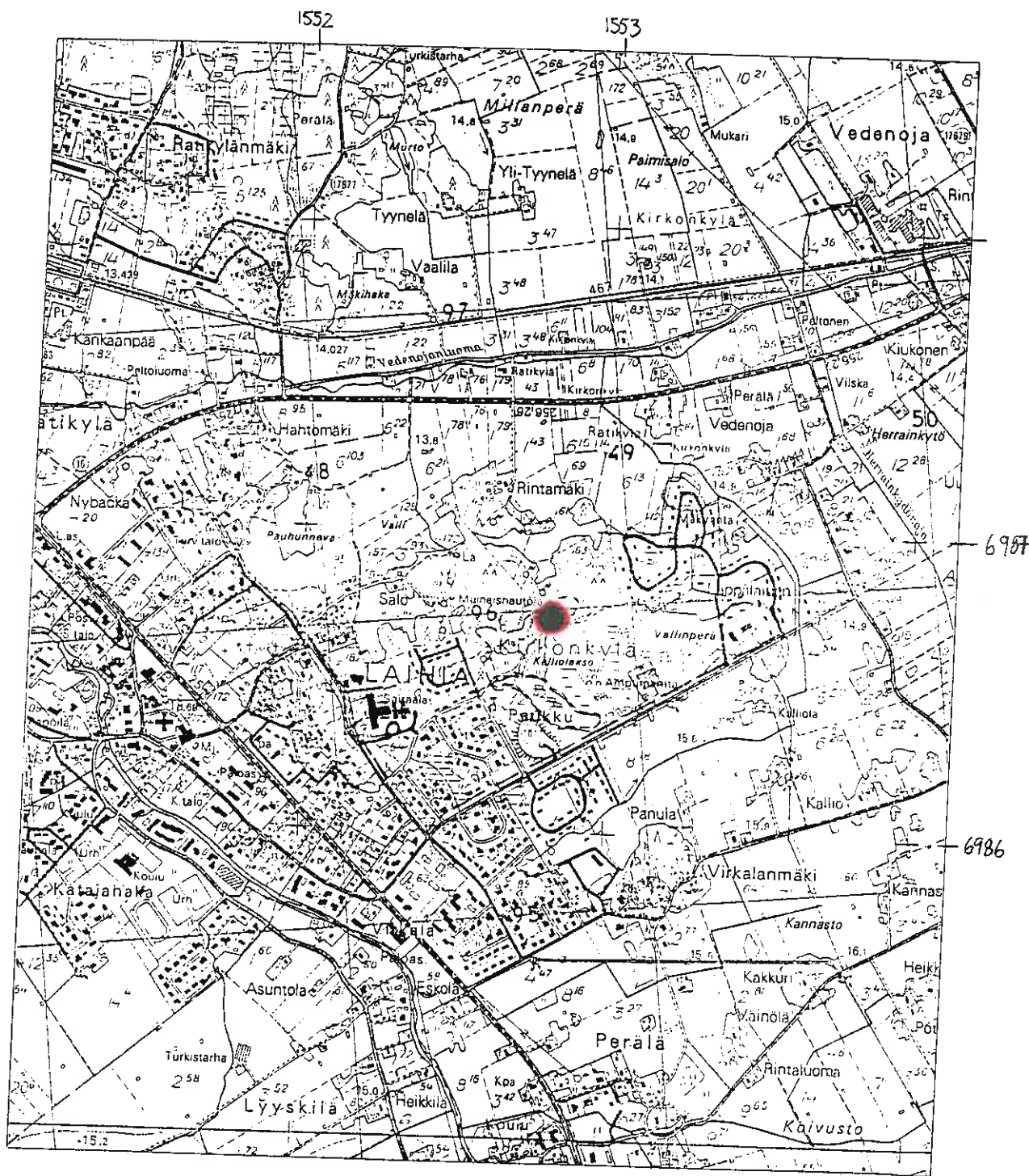
kertomuksen liittyvät:

- kuvataulut
- negatiivit 83047-83066
- diat 21361-21380
- löydöt: KM 26086:1-33
- kartat:- yleiskartta 1:500,A3
 - vaaituskartta 1:100,A4
 - tasokartta 1:50 ,A2

Ote tiekartasta GT 7
- kohde merkitty punaisella

Ote peruskartasta 1333 04 LAIHIA
- kohde merkitty punaisella

JOHDANTO

Kalliolaakson jo 1950-luvulta tunnetulle muinaisjäännösalueelle on Laihian kunta myöntänyt rakennuslupia pyytämättä museovirastolta lakisääteistä lausuntoa. Toukokuussa 1990 tuli asia museoviraston tietoon Harri Hemmingin rakennustöiden yhteydessä, kun tontilta löydettiin rautakuonaa ja sillä havaittiin maantasainen latomus ja suuri, osittain tuhoutunut röykkiöhauta. Vaikka esihistorian toimiston koekaivausryhmä oli jo kentällä eikä työntekijöistä ollut tietoa lisättiin kohde ohjelmaan karsimalla Jurvan Lyyskin Vanhan-Kaijan Honkaniemen asuinpaikan tutkimusajasta viikko. Laihialla tehtiin kenttätöitä ajalla 18.-21.6.1990 - siis 4 päivää. Maanomistajan rakennusaikataulun vuoksi maantasainen latomus oli tutkittava loppuun viimeistään juhanuksen jälkeisellä viikolla. Tutkimuksia jouduttiin jatkamaan 25.-26.6.1991.

Laihian kaivauksen jatkuminen samanaikaisesti Jurvan kaivauksen kanssa aiheutui kaivauksenjohtajasta riippumattomista syistä. Tämän vuoksi allekirjoittanut sanoutuu irti sekä Jurvan että Laihian kaivauksen tutkimusvastuusta.

Laihian kunnasta saatiin viimeiseksi päiväksi kaksi työntekijää - muun ajan kaivauksella työskenteli vapaaehtoisesti ilman korvausta valokuvaaja Esko Luoma sekä kaksi 13-vuotiasta: Jani Pihlajamäki ja Elina Luoma - sekä silloin tällöin vaihtelevia aikoja Inga Luoma, Maire Pussinen, Ville Pussinen, Aarre Äystö, Anita Valjakka ja Heikki Holmström. Koekaivausryhmän piirtäjänä toimi HuK Anja Korkala.

Helsingissä, 18.3. 1991

Päivi Kankkunen

SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Kohde sijaitsee Laihian kirkolta n. 1,3 km koilliseen. Muinaisjäännösalue on n. 500x350 m laaja ja käsittää ainakin 12 röykkiötä - aluetta ei ole systemaattisesti kartoitettu. Maasto on täällä osittain metsää, osittain aukeaksi hakattua. Pinnanmuoto on kumpuilevaa ja kallioista. Hemmingin tontin itä-, etelä- ja länsipuolella on metsää, osin pusikkoa sekä pururata. Tontin latomus ja röykkiö ovat pienellä kumpareella. Tontin pohjoisosa täysin myllättyä ja kallionpintaa kuorittu esille, f.83066, dia 21361.

Hemmingin tontilla on siis matala latomus ja osittain hajonnut röykkiö, josta kuvat f.83063+83065, diat 21378-79.

Alue on aivan Laihian keskustassa, toistaiseksi harvaan asutulla alueella. Vuoden 1985 jälkeen on aluetta kuitenkin kaavoitettu omakotitalotonteiksi lakisääteistä lausuntoa museovirastolta pyytämättä ja sen tietämättä.

HEMMINGIN TONTIN LATOMUS kaivaustekniikka

Tehtävänä oli tutkia etukäteistietojen mukaan muutaman neliömetrin laajuinen latomus, joka oli rakennettu kalliopohjalle. Latomus oli rakenteilla olevan omakotitalon jo valetusta pohja- ja seinärakenteesta n. 2 m:n päässä. Lisäksi sen itä- ja eteläpuolella - aivan latomuksessa kiinni - oli lautapinot, joita ei voitu siirtää, f.83050, katso yleiskartta s.14. Latomus kuvattiin ja siivottiin sitten pusikista ja katajapensaista ja kuvattiin jälleen, f.83047-050, dia 21361-67. Latomuksen koordinaatisto laadittiin pingottamalla ristikkäiset narut pääilmansuuntien mukaan latomuksen yli. Koordinaattimerkkeinä käytettiin keltaisia metallitikkuja sikäli kun niitä kiveyksen tai kalliopohjan vuoksi saatiin kestämään pystyssä. Vähitellen kävi ilmi jo aiemmin onasteltu tosiasia: latomuksen mitat olivat ainakin 7x10 m.

Latomuksen peitti osittain sammal ja suurimmaksi osaksi hyvin tiheä ja tiukka heinäturve, jota ei lapiolla tai pelkalla saatu pois - tähän tarkoitukseen sen sijaan sopivat mainiosti Esko Luoman kuokat. Latomuksesta poistettiin heinäturve ja niiltä osin kun turpeen alla ei ollut kallio ja kiveys vaan pienten kivien, turpeen ja hiekan sekainen kivikko, pyrittiin kaivaus tekemään kahdessa kerroksessa. Kivikko osoittautui n.10-15 cm:n vahvuiseksi ja löytöjen luettelointi vaiheessa löydöt merkittiin vain tästä kerroksesta tulleeksi - tarvetta sen tarkempaan eroteluun tämän kerroksen suhteen ei ollut. Löydöt otettiin talteen neliömetreittäin; mittauskulmana käytettiin lounaiskulmaa. Kaivauksella käytettiin Esko Luoman suunnittelemaa ja kokoamaa mainiota seulaa.

Latomusta kaivettiin sektori kerrallaan. Latomuksen kaakkoissektorin pikkukivikon loppuosa lapiointiin seulaan; koillissektorista kaivettiin vain osa.

HAVAINNOT

Latomusta peitti sitkeä ja tiukka heinäturve. Rakennetta siinä ei voinut havaita. Sen itäosassa oli n. linjalta y=47 pienten kivien, hiekan ja mullan muodostamaa kerrosta, f.83053-55, diat 21366-70. Tämän kivikon länsipuolella kivet olivat paljaalla kalliolla-tässä osassa kivet olivat myös suurempia. Kivet olivat tasakokoisia, diat 21366-67,21371. Mahdollisen latomuksen länsipuolella oli pienoinen kallioharjanne, josta kallio laski jyrkähkösti alas. Tämän harjanteen juuressa oli tiheä kivikko, jossa olevat kivet eivät olleet yhtä pieniä kuin latomuksen itäreunalla vaan olivat lähinnä harjanteen päällystän kivien kokoisia. Vähäisestä tutkimusajasta johtuen tätä kivikkoa ei kuitenkaan ehditty sen kummemmin tutkia vaan sovimme maanomistajan kanssa, että peitettyämme sen hän ei kyseiseen kohtaan kajoaisi vaan käyttäisi tätä kohtaa istutuksiin. Tästä harjanteen alaisesta kivikosta, sen pohjoisosasta, katso tasokartta s.16, löydettiin kasa palaneita luita, f. 83056,83058-62, diat 21372-76.

LÖYDÖT

Kaivausalueelta, pintamaasta ja osittain kallionkoloista saatiin 236 kpl (1303,3 g) kuonaa, 2 kpl (5 g) kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta 38 kpl (15 g). Irtolöytönä oli aiemmin saatu 23 kpl (345 g) kuonaa. Viitaten varsinaisen kulttuuri- ja nokimaan puuttumiseen sekä myös tarkastuksissa tehtyihin maaperähavaintoihin ei paikalla voida katsoa olleen raudanvalmistukseen liittyvää toimintaa. Kuona voi olla ainakin osaltaan rautakuonaa; sitä ei ole analysoitu. Tuntuukin todennäköisemmältä, että kuona liittyy paikalla oleviin hautauksiin. Kuonaa löytyi latomuksen molemmista päistä sekä myös kivikosta alueen itäpuolelta. Palaneet luut löytyivät latomuksen länsiosan kallionreunan alla olevasta kivikosta pieneltä alalta, lähes yhdestä kasasta, f.83059-62, dia 21372-75. Kivikkoa ei ehditty tutkia enemmälti vaan sovittiin maanomistajan kanssa, että peitämme kivikon muovilla ja päälle laitamme poistettuja kiviä ja maata. Maanomistaja ilmoitti käyttävänsä kyseistä kohtaa istutuksiin koskematta muoviin ja sen alaiseen kiveykseen.

LOPUKSI

Varmuutta latomuksesta lähellä olevasta röykkiöstä erillisenä hautauksena ei saatu mm. edellä mainituista syistä. Mahdollista on, että latomus on syntynyt suuren röykkiön purkamistuotteena; suuresta röykkiöstä on saatettu käyttää tietentahtoenkin kiviä latomuksen rakentamiseen. Latomus oli jokatapauksessa pahoin hajoanut eikä sen mahdollisesta alkuperäisestä rakenteesta saatu selvyyttä. Latomuksen itäosan kivikkoalue vaikuttaa luontaiselle, siitä löytyneistä muutamasta kuonan kappaleesta huolimatta. Tarkemmin ajoitettavia löytöjä ei saatu - lukuunottamatta palanutta luuta, joita ajoitukseen voitaisiin käyttää. Luita ei ole analysoitu.

NEGATIIVILUETTELO

- 83047 Yleiskuva kaiv.alueelle, ennen turpeiden postoa,kaakosta.
- 83048 Yleiskuva kaiv.alueelle, ennen turpeiden poistoa,pohjoisesta.
- 83049 Yleiskuva kaiv.alueelle, ennen turpeiden poistoa,luoteesta.
- 83050 Yleiskuva kaiv.alueelle, ennen turpeiden poistoa,luoteesta.
- 83051 Latomuksen itäpää, turve poistettu, kuvattu luoteesta.
- 83052 Latomusta turpeen poiston jälkeen, koillissektori,lännestä.
- 83053 Latomusta turpeen poiston jälkeen, etualalla itäinen puoli, kuvattu kaakosta.
- 83054 Latomusta turpeen poiston jälkeen, koillissektori, etelästä.
- 83055 Latomuksen kaakkoissektori, turve poistettu, lounaasta.
- 83056 Latomuksen länsireunaa, kallion reunaa ja sen alaista kivikkoa, turve poistettu, kuvattu kaakosta.
- 83057 Latomuksen länsireunaa, kallion reunaa ja sen alaista kivikkoa, turve poistettu, kuvattu lounaasta.
- 83058 Latomuksen länsireunaa, kallion reunaa ja sen alaista kivikkoa, turve poistettu, kuvattu pohjoisesta.
- 83059 Latomuksen länsireunaa, kallion reunan alaista kivikkoa, palan. luiden löytökohtaa, metallitikku on koordinaattimerkki, kuvattu kaakosta.
- 83060 Latomuksen länsireunaa, kallion reuna ja sen alainen kiveys, turve poistettu, kuvattu koillisesta.
- 83061 Latomuksen länsireunaa, kallion reuna ja sen alainen kiveys, turve poistettu, kuvattu lounaasta.
- 83062 Latomuksen länsiosaa kallion reunan alapuolinen kiveys, palaneiden luiden löytökohta, kuvattu lännestä.
- 83063 Latomuksen lähellä oleva rökkiö, etelässä, kuvattu latomukselta, pohjoisesta.
- 83064 Latomuksen itäpää, kaakkoissektori kaivettu pois, kuvassa koillissektori, kuvattu etelästä.
- 83065 Latomuksen eteläpuolinen rökkiö, kuvattu koillisesta.
- 83066 Yleiskuva tutkimusalueelle. Oikealla uudisrakennus, taustalla näkyvien lautapinojen edessä latomus, kuvattu tieltä, pohjoisesta.

DIALUETTELO

- 21361 Yleiskuva tutkittavalle alueelle,kuvattu tieltä, pohjoisesta.
- 21362 Tutkittava latomus ennen turpeitten poistamista, luoteesta.
- 21363 Tutkittava latomus ennen turpeiden poistamista, n. etelästä.
- 21364 Tutkittava latomus ennen turpeiden poistamista, koillisesta.
- 21365 Tutkittava latomus ennen turpeiden poistamista, luoteesta.
- 21366 Latomuksen itäpuoli, turpeet poistettu, kuvattu lännestä.
- 21367 Latomus, turve poistettu, kuvattu kaakosta.
- 21368 Latomuksen itäpää, turve poistettu, kuvattu lännestä.

- 21369 Latomuksen itäpäättä, kuvattu pohjoisesta.
- 21370 Latomuksen itäpää, kaakkoissektori kaivettu pois, kuvattu etelästä, taustalla rakennuksenperusta.
- 21371 Latomuksen koillissektoria, turpeen poiston jälkeen, etelästä.
- 21372 Latomuksen länsipuoli ja kallioreunan alainen kiveys, turve poistettu, kuvattu kaakosta.
- 21373 Latomuksen kallioreunan juuressa oleva kiveys, turve poistettu, kuvattu pohjoisesta.
- 21374 Latomuksen kallionreunan juuressa oleva kiveys, josta palanutta luuta, kuvattu lännestä.
- 21375 Latomuksen kallioreunan juuressa oleva kiveys, josta palanutta luuta, kuvattu kallioreunan päältä, n. kaakosta.
- 21376 Latomuksen länsipuoli osittain peitettynä, kuvattu luoteesta.
- 21377 Työkuva. Piirtäjä Anja Korkala.
- 21378 Työkuva. Kuvattu lounaasta.
- 21379 Latomuksen lähellä, sen eteläpuolella oleva röykkiö, kuvattu latomukselta, pohjoisesta.
- 21380 Latomuksen lähellä, sen eteläpuolella oleva röykkiö, kuvattu latomukselta, pohjoisesta.

PÄIVI KANKKUNEN 1990

F 83048 Yleiskärrä kalliomaalivedelle, kuvattu pohjoisesta, ennen turpeiden puitoa

F 83049 Yleiskärrä kalliomaalivedelle, kuvattu lounaasta, ennen turpeiden puitoa

F. 83047 Yleiskärrä kalliomaalivedelle, kuvattu kaakosta, ennen turpeiden puitoa

F 83050 Yleiskärrä kalliomaalivedelle, kuvattu lounaasta, ennen turpeiden puitoa
VÄÄNÄ P. KANKKUNEN 1990

F. 83066 Maastun tutkimusalueella, keskellä pirtti A vankale, kasattu talle, parjaisista

F. 83054 Latomusta turpenpoisten jälkeen, kuvattu n. etelästä

F. 83053 Latomusta turpenpoisten jälkeen, etelällä itäinen puoli
kuvattu kaakosta

F. 83055 Latomuksen kaakkosvektori, turpenpoistettu,
kuvattu lounaasta

F. 83061 Laitonkosen länsireunaa, kallionreuna ja sen alainen kivessä, turve
poistettu kivestä laudoista

F. 83058 Laitonkosen länsireunaa, kallionreunaa ja sen alaisia
kivessä, turve poistettu asettain, kuivattu pohjaisesta

F. 85056
Laitonkosen länsireunaa
kallion reunaa ja sen
alaisia kivessä, turve
poistettu
kuivattu kankasta

P. Kankkunen 1990

F. 85060 Laivonkangas länssireunan, kallion reuna ja sen alainen kivisyys
 on poistettu, kuvattu kalliosta

F. 85062
 Laivonkangas länssireunan,
 kallionreunan alainen
 kivisyys, piti laivan löyly-
 kammion, kuvattu
 lännestä

F. 85058 Laivonkangas länssireunan, kallion reunan alainen kivisyys, piti laivan löylykammion

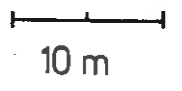
merkitty
 ruusulle,
 kankaasta

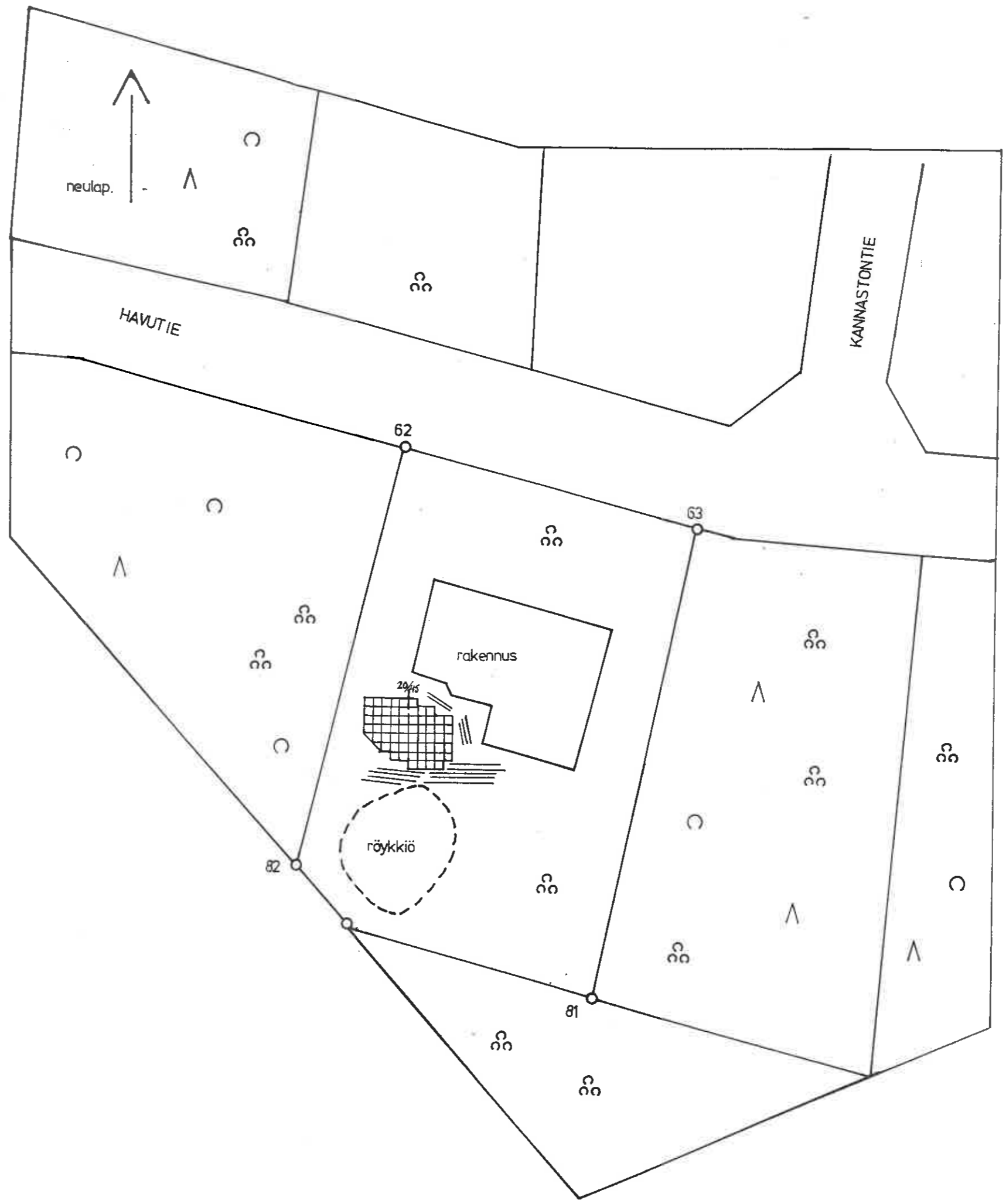
LAIHIA KALLIOLAAKSO HEMMINKI P. Kankkunen 1990

YLEISKARTTA

mk 1:500

piirt. A.Korkala

LAIHIA KALLIOLAAKSO HEMMINKI

P. Kankkunen 1990

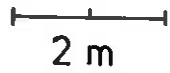
PINTAVAAITUSKARTTA

ruudut: 13-19/40-49

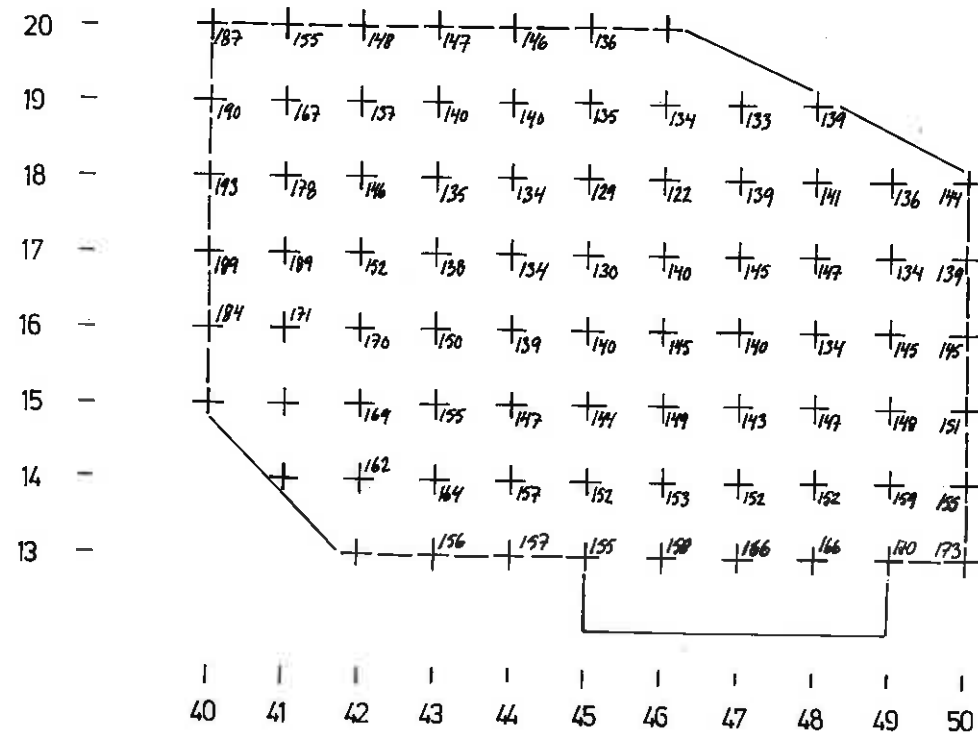
kp= m mpy,

koneen lukema 112

mk 1:100

piirt. A. Korkala

LAIHIA KALLIOLAAKSO HEMMINGIN TONTTI
P. Kankkunen 1990

TASOKARTTA

ruudut: 12-19/40-49

kp= m mpy, koneen lukema 112

1m

piirt. A.Korkala

↓	turvetta
□	kallion pintoa
M	multaa
▨	kallionreuna
○	kivi, juuri
■	palanutta luuta

